

Suur Reede on teine kõige suurem püha kristliku aasta jooksul, niisiis me — kehas kaugel, aga vaimus teie juures — saadame ka sellele päevale pühendatud Sõnalehe. Teie V. & M.

. **jutlus teekonnale**

Nüüd võttis Pilaatus Jeesuse ja laskis teda piitsutada. Ja sõdurid punusid kibuvitstest pärja ning panid selle talle pähe ja purpurmantli selga ning tulid tema juurde ja ütlesid: „Tervist, juutide kuningas!“ ja andsid talle kõrvakiile. Ja Pilaatus läks taas välja ja ütles neile: „Vaata, ma toon ta teile välja, et te saaksite aru: mina ei leia temal mingit süüd.“ Siis tuli Jeesus välja, kandes kibuvitsapärja ja purpurmantlit. Ja Pilaatus ütles neile: „Ennäe inimest!“ Kui nüüd ülempreestrid ja sulased teda nägid, hüüdsid nad: „Löö risti! Löö risti!“ Pilaatus ütles neile: „Võtke teie ta ja lööge ise risti, sest mina ei leia temal süüd!“ Juudid vastasid talle: „Meil on Seadus, ja Seaduse järgi peab ta surema, sest ta on tõstnud ennast Jumala Pojaks.“ Seda sõna kuuldes kartis Pilaatus veel enam. Ja ta läks jälle kohtukotta ja küsis Jeesuselt: „Kust sina oled?“ Aga Jeesus ei andnud talle vastust. Siis ütles Pilaatus talle: „Kas sa ei räägi minuga? Kas sa ei tea, et mul on meelevald sind vabaks lasta ja mul on meelevald sind risti lüüa?“ Jeesus vastas: „Sinul ei oleks mingit meelevalda minu üle, kui see poleks sulle antud ülalt. Seepärast on suurem patt sellel, kes minu on andnud sinu kätte.“ Sellest alates otsis Pilaatus võimalust teda vabaks lasta. Aga juudid hüüdsid: „Kui sa tema vabaks lased, siis sa ei ole keisri sõber. Igaüks, kes tõstab enese kuningaks, hakkab vastu keisrile.“

Kui nüüd Pilaatus neid sõnu kuulis, tõi ta Jeesuse välja ja istus kohtujärjele paika, mida hüütakse Kiviõrandaks, heebrea keeles aga Gabbataks. Aga oli paasapühade valmistuspäev, umbes keskpäev. Ja ta ütles juutidele: „Ennäe, teie kuningas!“ Need aga hüüdsid nüüd: „Vii ära, vii ära, löö ta risti!“ Pilaatus ütles neile: „Kas ma pean teie kuninga risti lööma?“ Ülempreestrid vastasid: „Meil ei ole kuningat, vaid on keiser.“ Siis andis Pilaatus Jeesuse nende kätte risti lüüa. Nad võtsid nüüd Jeesuse — ja ta läks välja, kandes ise oma risti Pealuuasemeks hüütud paika, mida heebrea keeles kutsutakse Kolgataks. Seal nad löid risti tema ja temaga koos kaks muud surmamõistetut, teine teisele poole, aga Jeesuse keskele. Aga Pilaatus kirjutas ka sildi ja pani selle risti külge. Sellele oli kirjutatud: „Jeesus Naatsaretlane, juutide kuningas.“ Seda silti luges palju juute, sest paik, kus Jeesus risti löödi, oli linna lähedal, ning silt oli kirjutatud heebrea, ladina ja kreeka keeles. Juutide ülempreestrid ütlesid siis Pilaatusele: „Ära kirjuta ‚Juutide kuningas‘, vaid ‚Tema ütles: Olen juutide kuningas.‘“ Pilaatus vastas: „Mida olen kirjutanud, seda olen kirjutanud.“ Kui sõdurid olid Jeesuse risti löönud, võtsid nad ta rõivad ja jagasid nelja ossa, igale sõdurile ühe osa. Nad võtsid ka särki, särk oli aga õmblusteta, kootud ühes tükis ülalt alla. Nad ütlesid siis üksteisele: „Ärgem rebigem seda katki, vaid heitkem liisku, kellele see saab“, et läheks täide Kiri: „Nad on mu rõivad omavahel jaganud, ja riiete peale liisku heitnud.“ Sedasama sõdurid nüüd tegidki.

Aga Jeesuse risti juures seisis tema ema ja tema ema õde Maarja, Kloopase naine, ja Maarja Magdaleena. Kui nüüd Jeesus nägi risti kõrval seismas oma ema ja jüngrit, keda ta armastas, siis ta ütles emale: „Naine, vaata, see on su poeg!“ Seejärel ütles ta oma jüngrile: „Vaata, see on su ema!“ Ja selsamal tunnil võttis jünger ta enda juurde. Pärast seda ütles Jeesus, teades, et kõik on juba lõpetatud, et Kiri läheks täide: „Mul on janu.“ Seal seisis äädikat täis anum. Nad torkasid nüüd äädikaga immutatud käsna iisopi roo otsa ja ulatasid selle tema suu juurde. Kui nüüd Jeesus oli võtnud äädikat, ütles ta: „See on lõpetatud!“ ja langetanud pea, heitis hinge.

Aga et oli pühade valmistuspäev, siis palusid juudid Pilaatust, et ristilöödute sääreluud löödaks katki ja nad viidaks minema, et ihud ei jääks ristile hingamispäevaks — sest see hingamispäev oli suur püha.

Sõdurid tulid nüüd ja lõid katki sääreluud nii esimesel kui teisel, kes koos Jeesusega olid risti löödud. Aga kui nad tulid Jeesuse juurde ja nägid, et ta oli juba surnud, siis nad ei löönud katki tema sääreluid, vaid üks sõdur torkas piigiga tema küljesse ning kohe voolas välja verd ja vett. Ja see, kes seda nägi, tunnistas seda, ning tema tunnistus on tõsi. Ja tema teab, et ta räägib tõtt, et teiegi usuksite. (Johannese 19,1–35)

Armsad sõbrad!

Kui tuleme paika, kus Kristlaste Ühendus pühitseb oma jumalateenistust, ja tõstame pilgu altari kohale, siis ei näe me seal pühaku pilti, kellele on kirik pühitsetud, ei õpetlikku juhtumist Jeesuse elust, ega ka puhtalt abstraktset maali; mida näeme, on õnnistava Kristuse pale ja käsi — ja selle all rist.

Pilte, mida niimoodi kohtame Kristlaste Ühenduse altarite kohal terves maailmas, on väga erinevates stiilides, erineva värvikooskõla ja kompositsiooniga — alati aga võime hoomata teatud ebakõla õnnistava Kristuse, kes on pildi kekseks motiiviks, ja nimetatud risti vahel, mis oleks oteskui pandud pildile tagantjärele, kellegi teise poolt, teisel ajendil. Kõige märgatavam on see mõistagi seal, kus altari kohal ei ripu veel originaalne teos viimasest ajast, vaid ainult kõigile tuttav koopia kahest 16. sajandi alguse pildist, kumbki erinevalt autorilt, erinevalt maalt, teisest kontekstist, kumbki kantud täiesti erinevast meeleolust, tihtilugu pealegi erinevas raamis. Kuid ka seal, kus pilt on üks ja kus kunstnikul on õnnestunud ühendada kõik motiivid ühtseks seonduvaks tervikuks, tundub rist teatud mõttes kohatu. See tuleneb juba risti enda olemusest. Juba rist nagu vorm on nii iseline, et seda on raske kunstiteosesse sobitada. Veelgi raskem on sobitada Kristuse risti, toda pöördelist hetke, inimkonna ja maailma ajalukku. Rist kui märk murrab läbi looduslike vormide korrast, rist kui sündmus murrab läbi loomulikust põhjuslikkusest. Aga nimelt tänu sellele võib rist meile olla selleks, milleks ta meile olema peab.

Inimene, kes on tagasi tulnud kaugelt teekonnalt, millel ta koges uskumatuid seiklusi, võib pärast mõnda aega hakata kahtlema omaenda mälestustes. Kui see, mida ta koges, murrab läbi elu harjumusepärasest korrast, võib talle endale hakata tunduma, et tema mälestustesse segunesid unenäod, nägemused, müüdid. Õnneks tõi ta endaga kaasa ka tõendi, et kõik see on sündinud tõeliselt. Oma teel sattus ta silmitsi nii mõnegi ohuga ja sai mõnegi vigastuse osaliseks, mis teda jäädavalt märkisid armidega. Nii nagu tema elamused murravad läbi tema elu tavalisest korrast, nii ka tema armid murravad läbi tema keha tavalisest korrast; oma tõelisusega tuletavad nad meelde ja annavad tunnistust, et kõik need uskumatud kogemused on tõelised.

Rist, mille poole me vaatame, on niisugune arm maailma ihul. Tõsiasi, et surematu Jumal suri selleks, et ta päästaks oma loodu, on iseenesest uskumatu — isegi uskumatum kui ülestõusmine, millel põhineb meie usk. On arusaadav, et Jumala Poja ristirurma seavad inimesed kahtluse alla ja et nad proovivad seda seletada nagu vanaaegset müüti, nagu haiglast nägemust, nagu väga unenägu. Sellepärast asetame ikka uuesti oma pilgu ette risti, kestva meeldetuletuse ja tunnistuse selle kohta, et see ettekujutamatu Jumala tegu on tõelisus. Kui rist on tõsiasj, siis peab olema tõsiasj ka lunastus. Me tunnistame seda tõsiasja, ja ristist saab arm meie endi südames — ning meie usk saab kõigutamatuks.

Jah, nii olgu.

Milan Horak, 2. aprillil 2021